

Ülevaade kolmanda sektori tegemistest neli korda aastas

Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit on avalikes huvides tegutsevate vabaühenduste eestkõneleja, mille töö on pühendatud kodanikualgatuse ja kodanikuühiskonna arendamisele Eestis.

EMSLi visiooniks on osalusel ja kodanikualgatusel toimiv kodanikuühiskond, milles EMSLiil on siduv roll avalikes huvides tegutsevate ühenduste ja ühiskonna vahel.

Ühenduste riiklik rahastamine peab olema läbipaistev ..... lk 2

Ühenduste riikliku toetust ei tohi otsustada ei poliitikut, ei ühenduste esindajad ise – ühenduste riiklik rahastamine peab olema õiglane ja läbipaistev.

Pinginaabrid õpivad koos ..... lk 3

Eesti mittetulundussektori on üles ehitanud kõrge motivatsiooniga teotahelised inimesed, kellele oma ühingu tegevusvaldkond ongi suurimaks südameasjaks. Tegusad kodanikuühendused vajavad stabiilset finantseerimist ja oskuslikku juhtimist.

Hea pinginaabriga polegi vaja tunnikontrolliks õppida?

Ühenduste eestvedajad on oma valdkonna väga head asjatundjad

Kodanikuhariduse aasta ..... lk 4

Kodanikuhariduse aasta korraldamine on olnud veidi tavalatu. Alates sellest, et kõik soovijad said liituda kodanikuhariduse aasta üleskutsega, kuni selleni, et pidevalt täienevasse tegemiste kalendrisse võib igaüks oma toimetamistega lisanduda.

Kuidas olla parem kodanik?

EKAKist kodanikualgatuse toetamise strateegiani ..... lk 5

Valitsuse ja ühenduste ühiskomisjon annab iga aasta juunis oma tegevusest ülevaate. Kui eelmisel aastal esitati see tegevuskava vormis, siis seekordne aruanne keskendub peamiselt järgnevate eesmärkide täitmise hindamisele.

Maakondlikud arendusseminarid

Kaasamise head tavad said kirja ..... lk 6

Riigikantsleil initsiatiivil on ametnikest ja ühenduste esindajatest koosnev töögrupp tänava jaanuarist töötanud kaasamise heade tavade sõnastamisega – abiks kõigile, kes kaasamisega tegelema peaksid, et langetada legitiimseid ja kompetentseid otsuseid.

Kuidas olla parem kaasaja? ..... lk 7

Poliitikast räägitakse sageli kui spordist. Teadagi – “Opositsioon seljatas hääletusel võimuliidu”, “Eelarvemaraton kestis hommikutundideni” ja nii edasi. Igal juhul ei tohiks poliitika sellisel juhul olla kui tippспорт, mis toimub küll rahva silme all ja nende meelega, kuid ilma nende osaluseta.

Head tavad dokumendihalduses

Mida teeme katustega tänavu? ..... lk 8

Uurimus ühenduste rollidest ja jätkusuutlikkusest

Kogukonnafondid koguvad raha ..... lk 9

Olgu need tormikahjustused, puudust kannatavad pered, kandleta külakapell või mõni muu kogukonnale oluline küsimus – Eestimaa kogukonnafondide kogutud vahendid võivad neile lahenduse leida.

Kirsiõites Moldova ..... lk 10

Moldova on endine Nõukogude Liidu vabariik, mille arengud tänaseks on üsnagi omapärsed ja huvitavad. Poliitilised kui majandussuhted Eestiga on olnud küllaltki tagasihoidlikud, võimalik, et põhjuseks nii geograafilise kaugus, kui ka poliitiliste arengute erisused.

Ühenduste riiklik rahastamine peab olema läbipaistev

Ühenduste riiklikku toetust ei tohi otsustada ei poliitikud, ei ühenduste esindajad ise – ühenduste riiklik rahastamine peab olema õiglane ja läbipaistev.

Madis Masing, EMSLi nõukogu liige

madis@eyl.ee

Kodanikuühendus saab edukalt oma eesmärgi täita vaid siis, kui ta on saavutanud nii majandusliku kui poliitilise sõltumatus. Kolmas takistav tegur, mida kohtab Eesti kodanikuühiskonnas, on nn emotsionaalne sõltuvus ehk inimestevahelised isiklikud suhted, olgu need siis liiga head või liiga halvad.

Kõige tõsisemalt tuleb aga suhtuda ühenduste rahastamisse, kuna sellest saavad tihti alguse varem mainitud sõltuvused. Raha liikumine on see, mis meelitab kohale nii parteisõdurid, kui tekitab pingeid ühenduste juhtfiguuride vahel. Selge on see, et kõigil ühendustel ei ole võimalik leida oma eesmärkidega kooskõlas olevat ärilist tegevust, mis piisavalt raha sisse tooks.

Mittetulundusühingu tegevuse katteks tulevad vahendid esiteks liikmetelt ja toetajatelt, kes usuvad ühenduse eesmärkide vajalikkusesse. Teiseks aga on arusaadav see, et avalikes huvides tegutsevatele ühendustele peab riik tagama raha.

Läbipaistvus on kaugel

Võrreldes teiste Ida-Euroopa riikidega ei saa Eestis kurta riiklike vahendite nappuse üle, paraku aga on veel pikk tee minna ühtsete läbipaistvate, optimaalsete ja sihtotstarbeliste riiklike rahastusskeemideni. Võime uhkust tunda EKAKi ühiskomisjoni, rahastamise ja statistika töögrupi tulemuste ning ühiskomisjoni poolt vastu võetud 2004-2006 aasta tegevuskava üle.

Tegevuskavas on kirjas, et 2006. aasta lõpuks on koostatud ettepanekud rahastamisskeemide läbipaistvamaks muutmiseks, administreerimiskulude optimeerimiseks ja rahastamise tulemuslikkuse paremaks analüüsimiseks. Lisaks sellele on formuleeritud osapoolte poolt tunnustatud kodanikuühiskonna riigieelarvelistest vahenditest toetamise põhimõtted.

Ei ole saladus, et kodanikuühiskonnas valitseb rahulolematuse poliitikute ja

ametnikest koosneva Hasartmängumaksu nõukogu (HMN) tööga, kes pole suutnud tagada erapooletut ja läbipaistvat süsteemi ühenduste toetamiseks.

Eelmise aasta novembris kogunenud Eesti Mittetulundusühenduste Ümarlause suurkogu võttis vastu otsuse Kodanikuühiskonna Sihtkapitalist. Sellega sooviti asendada HMN avalik-õigusliku juriidilise isikuga, mille abil oleks tagatud mittetulundusühenduste projektide ja tegevuse toetamiseks jagatavate riiklike vahendite läbipaistvam, otstarbekam ja sihipärasem kasutamine.

Raha ei saa jagada poliitikud ega ühendused ise

Eelmise kuu alguses saadi valmis ka seaduseelnõuga, mis näeb ette, et raha hakkavad jagama poliitikud ja ühenduste esindajad ise. Olen sellele väga vastu! Sellest, miks ei tohiks poliitikud ühenduste raha jagamisel osaleda, on meil kogemus olemas varem mainitud HMNst.

Olen teadlik mitmest juhtumist, kus rahastamisotsust on otseselt mõjutanud mõne nõukogu liikme erakonnakaaslase sekkumine. Selle tõttu on ühendused muutunud poliitiliselt sõltuvateks ning on vähenenud nende usaldusväärsus.

Sellest, miks ei tohiks ainult ühenduste esindajad ise raha jagamisel olla, on meil kogemus Haridus- ja Teadusministeeriumi juures tegutsevast Noortepoliitika

Nõukogust, kes otsustab noorteühenduste aastatoetusi. Üheteistkümnest nõukogu liikmest on kuus kohta Eesti Noorteühenduste Liidul (ENL).

Eelmisel aastal lükati kahel koosolekul edasi katuseorganisatsioonide aastatoetuste otsustamine, kuna puudusid läbipaistvad ja arusaadavad kriteeriumid. Nõukogus noorteühendusi esindanud ENLi inimesed aga lükkasid tagasi teiste katusorganisatsioonide esindajate koostamissoovi ning kriteeriumid jäidki välja töötamata.

Kolmandal koosolekul tehti otsus, mille kohaselt sai ENL toetust 470 000 krooni, teiste toetused jäi 230 000 ja 70 000 krooni vahele. Organisatsioonide esindajad ei tohi ise raha jagada, see loob pingeid ja ei ole kunagi objektiivne. Isegi kui otsustajateks satuvad väga ausad ja eetilised inimesed, on nende pilk ikkagi oma valdkonna keskne.

Riiklike toetuste andmise otsuseid peavad tegema sõltumatud eksperdid tuginedes kõigi poolt aktsepteeritud kriteeriumitele, nende kallal töötab aga sise-ministeeriumi juures koos käiv EKAKi ühiskomisjon. Enne kui langetame suuri otsuseid, peame välja mõtlema, kuidas vältida huvide konflikti.

Artikkel kajastab autori isiklikke seisukohti

EMSL võttis juunikuus tööle pikaajalise avaliku ja kolmanda sektori kogemusega konsultandi Kalle Jürgensoni, kelle ülesandeks on töötada välja ettepanekud kodanikuühenduste tegevuse rahastamiseks riigieelarvest.

Koostöös ühenduste, riigiasutuste ja erakondadega ning lähtudes EKAKi rakendamise tegevusplaani eesmärkidest ja loodetud tulemustest valmistab konsultant ette läbipaistvad, optimaalsed ja sihipärased riigieelarvelistest vahenditest kodanikuühiskonna arengut ning ühenduste tegevust toetavad võimalikud rahastamisskeemid. Projekti kestvus on orienteeruvalt kaks aastat ja seda rahastab Balti-Ameerika Partnerlusprogramm.

Pinginaabrid õpivad koos

Eesti mittetulundussektori on üles ehitanud kõrge motivatsiooniga teotahtelised inimesed, kellele oma ühingu tegevusvaldkond ongi suurimaks südameasjaks. Tegusad kodanikuühendused vajavad stabiilset finantseerimist ja oskuslikku juhtimist.

Margo Loor, Heateo Sihtasutus

margo@heategu.ee

2003. aastal USA Rahvusvahelise Arengu Agentuuri (USAID) läbiviidud uuring tõi aga välja, et just nendest oskustest jääb meie mittetulundusühingutes enim vajaka.

Käesoleva aasta jaanuaris Heateo Sihtasutuse käivitatud heategevuslik juhtimiskoolituse projekt "Pinginaabrid" ongi suunatud mittetulundusühingute suutlikkuse arendamisele ja juhtimise kvaliteedi jätkuvale tõstmisele.

Projekt viib kokku kõrge juhtimistase-mega Eesti ettevõtete juhte suure arengupotentsiaaliga mittetulundusühingute juhtidega. Pinginaabrid kohtuvad ühe aasta jooksul kolmeks tunniks kuus, lisaks suurematel grupiüritustel paar korda aastas.

Maailmavaade avardub

Mittetulundusühingu juhile on kõige käegakatsutavamaks tulemuseks abi konkreetsetes juhtimisülesannetes, näiteks finants-, turundus- ja strateegilised küsimused. Erasektori juht seevastu saab tema piiratud ajaressursiga arvestava võimaluse anda äärmiselt oluline panus ühiskonda. Juhid ise räägivad, et ka nende maailmavaade on märgatavalt avardunud.

Mittetulundussektor ning ärisektor puutuvad oma igapäevases tegevuses teineteisega järjest enam kokku. Pinginaabrite projekt annab muuhulgas uni-kaalse võimaluse mõista paremini organisatsiooni toimimist teises sektoris, mis siiani enamasti puudub.

Hetkel teevad koostööd 16 paari pinginaabreid, septembris alustab veel kaheksa paari. Erasektorist osalevad näiteks Oracle, Hansapanga, Helnese, Tallinna Kaubamaja, Elisa jt juhid, mittetulundusühingute poolt juhid Eestimaa Looduse Fondist, Tallinna Puuetega Inimeste Kojast, Eesti Pereplaneerimise Liidust jm.

Täpsemat info ja ankeedid leiate internetist www.heategu.ee/pinginaabrid.

Hea pinginaabriga polegi vaja tunnikontrolliks õppida?

Külli Reinup, Lihasehaigete Seltsi juhataja

els@els.ee

Kui su pinginaabriks on empaatiline, kiire analüüsivõimega ja konstruktiivne IT-firma arendusjuht, siis on küll. Kui sa oled harjunud oma seniseid tegematajät-misi ja mõtteloidust vabatahtliku tööga kaasneva süüdimatusega vabandama, siis on põhjust end käsile võtta veelgi enam.

Minu pinginaaber Sten Tamkivi AS-st Helmes haaras juba esimestes mailides "härjal sarvist". "Tere Külli, mina olen Sinu potentsiaalne pinginaaber Heategu.ee korraldatava projekti raames." "Hei Külli, katsuks lähapäevil ära teha ühe meievahelise kokkusaamise, et valmistada ette teie üldkoosolekut. Ma olen materjali, mis saatsid, läbi vaadanud." "Meeldetuletuseks meie kohtumiselt – saada bilanss, arengukava ja tegevusaruanne."

Ja nii edasi. Huhh.

Aga kui suudad ennast pinginaabri suure tööintensiivsusega sünkrooni viia, siis näed peagi, et neis tuhandeis piasjasjus, mis su igapäevatoos kuhjuvad, on võimalik ja hädavajalik luua süsteem. Et mida kaugemale ette ühingu tegevus läbi on mõeldud, seda lihtsam on korraldada jooksvaid tegevusi. Et liikmete motiveerimine on ühtviisi oluline, hoolimata eri sektorites kasutada olevatest võimalustest.

Olulisim mittetulundusühingule on, et ühtäkki on sul olemas heatahtlik nõuandja, kes kõrvalseisja ja tulemusele orienteeritud pilguga näeb ühingu (juhtimise) töös palju sellist, mida ise enam ei hooma või millele tähelepanu pöörata ei oska.

Boonusena selgub, et samal ajal on su kõrvale sattunud pinginaaber ka ääretult sümpaatne inimene.

Ühenduste eestvedajad on oma valdkonna väga head asjatundjad

Priit Klausen, Elisa juhatuse liige, IT-juht

priit.klausen@elisa.ee

Mittetulundussektorile annab pinginaabrite projekt ärisektori poolt vaadates päris kindlasti ärilise juhtimise oskust. Meile omakorda pakub suhtlus ühenduste juhtidega seda vaadet, et ärisektori juhid näevad oma tegevusel ka teist eesmärki kui omanikele raha teenimine. Päeva lõpuks aitab see ka ärisektori juhtide üldist eetilist taset parandada.

Mul on olnud ühenduste juhtidelt päris palju õppida, kuna olen sisuliselt kogu oma professionaalse elu ärisektoris

olnud, kus liikumapanevad jõud on kasum ja raha. Nüüd saan selgeks ka need võtted, mida kolmandas sektoris kasutatakse – kuidas ilma rahalise piitsa ja präänikuta inimesi motiveerida ja neid eesmärgipäraselt toimima panna.

Ka oma tegevuse eesmärgi järgi toimetanud inimesed ühendustes saavad ärilist mõõdet juurde – kuigi mõned on edukalt rahvusvahelisi finantsprojekte läbi surunud, on nad jäänud hätta administreerimises. Nii need seosed tulevad.

Kodanikuhariduse aasta Eestis

Kodanikuhariduse aasta korraldamine on olnud veidi tavatu. Alates sellest, et kõik soovijad said liituda kodanikuhariduse aasta üleskutsega, kuni selleni, et pidevalt täienevasse tegemiste kalendrisse võib igaüks oma toimetamistega lisanduda.

Mare Räis, EKAKi ühiskomisjon
Annika Remmel, BAPP

Kodanikuhariduse aasta raamkava pani kokku EKAKi rakendamise ühiskomisjoni kodanikuõpetuse ja avaliku teadlikkuse töögrupp, kuid iga selts ja üldse igaüks, kes peab oluliseks kodanikuühiskonna arendamist, saab just selle aasta kaudu oma hoiakud tegelikkuseks muuta. Siinkohal on esitatud väike väljavõte üritustest ja korraldajatest.

Konkursid ja võistlused

Tänaseks on lõppenud koolide ja kodanikeühenduste läbiviidud koostöö- ja ideeprojektide konkurs, mille eesmärgiks oli soodustada koolide ja ühenduste vahelist koostööd, pakkuda õpilastele vabatahtlikuna tegutsemise kogemust ühistegevuses ning edendada noorte hulgas kodanikualgatust.

Interaktiivse kodanikupäeva viktoriini toimumise koordinaatoriks on Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutus, käimas on õpetajate ühiskonnaõpetuse alase metoodilise materjali konkurs, mis lõpeb septembris. Ja Eesti Vabariigis kuulutas äsja välja kodanikukoolituse õppekava konkursi.

Õpetajate täiendkoolitused ja õppematerjalid

Üks olulisi ettevõtmisi on ühiskonnaõpetuse õpetajate täiendkoolituste läbiviimine. Just nemad on noorsoo hoiakute ja teadmiste kujundamisel koolis võtmeisikuteks. Augustis toimub kolm suurt koolitust nii eesti kui ka vene koolide õpetajatele. Novembris korraldatakse Eesti Ühiskonnaõpetuse Seltsi ja Haridus- ja Teadusministeeriumi rahvusvahelise kodanikuhariduse seminari.

Kodanikuhariduse aastat kokkuvõttev konverents toimub 11. novembril Tartus. Sinna on oodatud nii konkurssidest osa võtnud koolid ja ühendused kui ka kõik kodanikuhariduse teemast huvitatud õpetajad, kooli- ja huvijuhid. Konverentsil toimuvad ka praktilised õpitoad.

Vabatahtlike Päeva tähistamine ja tublimate vabatahtlike tunnustamine toimub 4. detsembril. Koordinaatoriteks on EKAKi kodanikuõpetuse ja avaliku teadlikkuse arendamise töögrupp ning Tartu Vabatahtlike Keskus. Ka Haridusfoorumi üks selleaastasest eelfoorumist on kodanikuhariduse teemaline ning toimub augusti-kuus Hiiumaal.

Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse eestvedamisel ja rahalisel toel tõlgitakse eesti koolide tarbeks neli erinevat õpikut. Osa neist jääb internetipõhiseks kasutamiseks ja seega kättesaadavaks kõigile kodanikuharidusega tegelemisest huvitatutele, kuid spetsiifilisemad ühis-

konnaõpetuse metoodikat käsitlevad materjalid ilmuvad trükituna.

Juba aasta alul mittetulundusühingute kaudu levitatud "Kodaniku käsiraamat" on leidnud väga hea vastukaja. Sellel aastal ilmub mitmeid infomaterjale, mis jagavad teavet seltside loomisest, annetamisest, õpetajatele ilmub abimaterjal kooli ja ühenduste koostöövõimalustest.

Olulisemate sündmuste ja üritustega on võimalik end kurssi viia kodanikuhariduse aasta veebilehe kaudu. Õpetajaid puudutavad uudised on leitavad Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse koduleheküljelt <http://www.ekk.edu.ee> ning Eesti Ajaloõpetajate Seltsi koduleheküljelt <http://www.eas.edu.ee>

Kuidas olla parem kodanik?

Mullu detsembris Bulgaarias käivitatud Euroopa kodanikuhariduse aasta jooksul juhitakse tähelepanu hariduse tähtsusele aktiivsete ja vastutustundlike kodanike kasvatamisel.

Kodanikuharidus ei puuduta üksnes koolides gümnaasiumiosas antavaid kodanikuõpetuse tunde, vaid peaks olema eluaegne, alates algharidusest ja lõpetades täiskasvanute koolitusega. Enamgi veel – seda, kuidas olla aktiivne, oma õigustest ja kohustustest teadlik ning oma tegudes ka ühiskonnale mõtleval kodanik, ei pea õppima mitte ainult koolis, vaid ka perekonnas, kodanikeühendustes, olgu kasvõi interneti-foorumites.

Ka koolis ei peaks kodanikuõpetus olema eraldi tundi üks kord nädalas, vaid kodanikuõpetuse ja poliitika alased algteadmised peaksid olema seotud teiste ainetega, kus iganes see võimalik: ajaloo, filosoofia, keeleõppe ja teistega.

Euroopa Nõukogu kutsub oma 2002. aastal sõnastatud soovitustes seejuures pöörama erilist tähelepanu neile teadmiste-

tele, oskustele ja hoiakutele, mis kajastavad inimõiguste ja õigusriigi põhimõtteid, õpetavad koos elama demokraatlikus ühiskonnas, võitlevad marurahvuseluse, rassismi ja sallimatuse vastu.

Selleks tuleks omandada oskused, kuidas lahendada lahkelsid vägivallatul moel, kaitsta oma seisukohti sõnadega; kuulata, mõista ja tõlgendada teiste argumente, ära tunda ja aktsepteerida erinevusi, analüüsida alternatiive ja teha valikuid, täita jagatud kohustusi, suhtuda kriitiliselt informatsiooni, mõttemallidesse ning erinevatesse filosoofilistes, religioossetes, ühiskondlikes, poliitilistes ja kultuurilistes käsitlustes.

Ning kindlasti on oluline, et kõike seda saab õppida ainult keskkonnas, mis ise neid väärtusi jagab – kus aktsepteeritakse eriarvamusi ning otsitakse nende vahel rahumeelselt paremaid lahendusi, kus koos suudavad tegutseda erinevad inimesed ning üksteise erinevusi austatakse, mitte ei halvustata.

Loe lisa:

<http://www.coe.ee/?op=body&id=228>

EKAKist kodanikualgatuse toetamise strateegiani

Valitsuse ja ühenduste ühiskomisjon annab iga aasta juunis oma tegevusest ülevaate. Kui eelmisel aastal esitati see tegevuskava vormis, siis seekordne aruanne keskendub peamiselt järgnevate eesmärkide täitmise hindamisele.

Maris Puurmann, Siseministeerium
maris@vormsi.ee

Komisjoni tööga on liitunud Riigikantselei, Keskkonnaministeeriumi ning Keskkonnaühenduste Koja esindajad. Ka töögruppide kaasesimehed on kutsunud koosolekutele eksperte ning laiendanud aruteludes osalejate ringi. Ka tänava oli komisjoni sisuline töö korraldatud kolmes temaatilises töögrupis.

Töökorralduse analüüsimiseks ja esimese koostööaasta tulemuste hindamiseks kogus siseministeerium 2004. aasta septembris komisjoni liikmetelt tagasisidet. Peamiste tugevustena toodi välja töögruppide juhtide teadlikkus ja pühendumus, hea koostöö ning hästi toimiv komisjoni korralduslik pool. Nõrkustena nimetati ebaselgust komisjoni ning selle liikmete rollides, liikmete passiivsust, avalikkuse vähest teadlikkust komisjoni tööst ning ebapiisavaid ressursse.

Nõrkuste kõrvaldamiseks täpsustati rollide ja ülesannete selgemaks määratlemiseks komisjoni töökorda, passiivse esindamise korral on organisatsioonil võimalik oma esindaja välja vahetada ning eksperte saavad töösse kaasata töögruppide kaasesimehed.

EKAK on rakendunud plaanipäraselt

Tegevuskava aastateks 2004-2006 sisaldab 11 eesmärgi täitmist. Senisteks olulisemateks tulemusteks on kindlasti kaasamise heade tavade esimene versioon, vabatahtliku tegevuse õiguslike probleemide ekspertanalüüs ning ülevaade ühenduste rahastamisest riigieelarvest.

Edasiseks on lepitud detailsemalt tegevuste osas kokku ühenduste rahastamise korrastamiseks, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri täiendamiseks ning ühenduste info-, nõustamis- ja toetussüsteemi arendamiseks.

Euroopa kodanikuhariduse aasta raames on algatatud mitmeid kodanikuhariduse rolli ja võimalusi tutvustavaid tegevusi. Ilmavalgust peaks koheselt

nägema annetamise võimalusi tutvustav teavitusmaterjal.

Märkimist väärivad veel käesoleval aastal (esimest korda peale kontseptsiooni heakskiitmist) Riigikogus toimunud avalik arutelu kodanikuühiskonna arengu teemadel, aga ka märtsikuine rahvusvaheline seminar "Kokkulepetest tulemusteni".

Tulemusteks on vaja valmisolekut panustamiseks

Aruanne nimetab peamiste väljakutsetena liikmete osalemisaktiivsuse suurendamise ja esindusfunktsiooni sisu täpsustamise. Muudatuste elluviimiseks on oluline kodanikuühiskonna arengule suunatud tegevuste parem koordineerimine ja selleks piisavate ressursside tagamine. Soovitud eesmärgid ei ole võimalik saavutada ka väga paljude komisjoni töösse kaasamata organisatsioonide panusega.

Täpsema ülesannete- ja vastutusejaotuse fikseerimiseks esitab komisjon ühes aruandega ettepaneku kodanikualgatuse toetamise strateegia väljatöötamiseks. Ühildades kontseptsioonis sätestatud põhimõtted ja valitsussektori visiooni kodanikualgatuse toetamisele suunatavatest sammudest, aitab strateegia koostamine tagada läbimõeldud tegevuskavadele stabiilse riigipoolse rahastamise.

Samuti koordineerida paremini valitsussektorisest koostööd kodanikuühiskonna arengu toetamisel ning suurendada ühenduste usaldust ja motivatsiooni koostööks. Strateegia oleks jätkuks hetkel rakendatavatele tegevuskavale.

2005. aasta sügisperioodil toimuvad kõigis maakondades ühiskomisjoni tööd tutvustavad seminarid, mille ülesanne on saada ka väiksemalt ühendustelt tagasisidet välja töötatud ettepanekutele, koondata mõtted ning arvamused.

Ülevaate täisversioon:
http://www.sisemin.gov.ee/atp/failid/EKAKrakendamine2004_2005.rtf

Maakondlikud arendusseminarid

Kristina Mänd, EMSL
kristina@ngo.ee

Sel suvel ja sügisel viib EMSL läbi projekti, mille eesmärgiks on teha analüüs ja anda ülevaade Eesti kodanikuühiskonna seisust ja probleemidest võrdlevalt kõikides maakondades.

Samuti selgitada välja Eesti mittetulundussektori jätkusuutlikkus, saavutused, vajakajäämised, võimalikud ohud ja arenguvõimalused. Seda ettevõtmist toetatakse riigieelarvest ja samal kujul üle Eesti teeme projekti teist korda.

Seminaridel tutvustame EKAKi ja selle rakendamise oodatavaid tulemusi. Seejärel toimub jätkusuutlikkuse arutelu töögruppides ja ühiselt, mille aluseks on seitse mõõdet: seadusandlik keskkond, organisatsioonide tegutsemisvõime, finantsuutlikkus, eestkoste ja poliitika mõjutamine, teenuste osutamine, infrastruktuur ja avalik imago. Tulemused pannakse kirja maakondade kaupa.

Hindamine baseerub kohalike ühenduste liidrite, omavalitsuste esindajate, ettevõtjate ja maakondlike arenduskeskuste konsultantide eksperthinnangutel. Analüüsi aluseks on Ameerika Ühendriikide Rahvusvahelise Arengu Agentuuri (USAID) poolt Kesk- ja Ida-Euroopa riikide jaoks väljatöötatud indeks.

Alates 2000. aastast oleme seda iga aasta teinud ühe üle-eestilise grupiga ja tulemused on saadaval www.ngo.ee. Esimest korda toimusid arutelud 2002. aastal, mille tulemusena valmis raamat "Vabariikide arengust Eestis".

Seminarid toimuvad kõikides maakondades augustist oktoobrini ning tulemused avaldatakse raamatu kujul koos materjalidega IV kodanikuühenduste konverentsil 24.-25. novembril.

Kaasamise head tavad said kirja

Riigikantselei initsiatiivil on ametnikest ja ühenduste esindajatest koosnev töögrupp tänavu jaanuarist töötanud kaasamise heade tavade sõnastamisega – abiks kõigile, kes kaasamisega tegelema peaksid, et langetada legitiimseid ja kompetentseid otsuseid. Aprilli lõpuks sai dokument laiemaks tutvustamiseks valmis ning EMSLi infoleht esitas selle kohta küsimusi töörühma juhtinud Eleka Rugam-Rebasele.

Urmo Kübar, EMSL

urmo@ngo.ee

Kust tuli vajadus kaasamise heade tavade sõnastamise järele?

Usun, et vajadus ja valmidus on selleks olemas juba mõnda aega. Viimane impulss oli ilmselt eelmise aasta lõpul ilmunud poliitikauuringute keskuse Praxis analüüs, mis võttis väga hästi kokku kaasamise hetkeolukorra Eestis ja ühtlasi andis ka soovitusi edasiseks tegevuseks nii ühendustele, parlamendile kui valitsusasutustele. Seal sisaldus ka soovitus kaasamise põhimõtete kohta.

Riigikantselei valitsuse töö koordineerijana tundis endal vastutust võtta valitsusasutuste ja ühenduste inimesed kokku ja alustada seda tööd. Nüüdseks oleme jõudnud niikaugemale, et kaheksa peamist põhimõtet on töögrupis sõnastatud.

See on niisugune teema, mille puhul liigne kiirustamine ei vii kaugele. Mitmel puhul on rõhutatud, et see on mõtteviisi küsimus ja see peab paika. Peame andma inimestele, ükskõik siis, kas ühendustes tegutsejatele või riigiametnikele, aega seda lähenemist omaks võtta.

Head tavad peaksid ju olema enesestmõistetavad, umbes nagu "tere" ütlemine. Millega see dokument üllatada suudab?

Jah, hea tava eeldab ju seda, et sellest (vaikimisi) peavad kõik osapooled kinni. Ja kui asi on liiga keeruline, ei jaksa inimesed sellele liiga palju aega pühendada. Sestap ei ole me tahtnud kaasamise head tava kujundada liialt detailidesse süüvivaks dokumendiks. Üllatavat või revolutsioonilist on minul isiklikult selles raske näha, kuna olen sellega algusest peale seotud olnud. Jäägu see üllatuslikkuse aspekt teiste otsustada.

Oleme sõnastanud, nagu öeldud, kaheksa üldist põhimõtet, kuidas avaliku sektori asutused ja kodanikuühendused

avalikkust ja huvirühmi otsustamisse peaksid kaasama. Aluseks võtsime kaasamise kui protsessi. Ehk kuidas algusest peale toimida, kui näiteks valitsusasutus otsustab ühel konkreetsel teemal huvirühmadega koostööd teha. Hea tava käsitleb kaasamise eesmärki, kaasatavaid osapooli, avalikkuse teavitamist, kaasamise kava, protsessi hindamist jms.

See peaks aitama üle fundamentaalsetest küsimustest – kuidas ja keda kaasata, milline on sobilik viis? Loodan, et sellest leiab vajalikke juhtnööre.

Kellele seda dokumenti vaja on?

Hea lõpptulemuse huvides – heade ja õigustatud otsuste huvides – on seda ju vaja meile kõigile.

See tähendab, kui ministeerium algatab eelnõu, mis puudutab mingi nurga alt kogu Eesti ühiskonda või kasvõi teatud osa elanikkonnast, siis selleks, et seadus kujuneks selliseks, kus on arvestatud huvirühmade ja ka üksikisikute ettepanekud, peaks ministeerium järgima kaasamise head tava. Ühe lausa eeskujuliku näitena kaasamisest võiks siin tuua elektroonilise side seaduse eelnõu, mis sündis algusest peale koostöös huvirühmadega. Riigikogus läks selle menetlemine tänu eelnevale kaasamisele väga sujuvalt.

Lühidalt, kaasamise tavadid on vaja nii valitsusasutustele kui kodanikuühendustele – et mõlemad saaksid langetada legitiimseid strateegilisi otsuseid.

Huvitav on see, et järjest enam levib kaasamise hea tava kohta teavet informaalsete kanalite kaudu. Järelikult peetakse oluliseks sellest teistele kõnelda. See on hea märk. Kaasamise heast tavast teavitamisega hakkame hoogsamalt peale sүgisel, kui dokument on omandanud teatud küpsusastme – praegu käib ta veel nõ. külakorda erinevates organisatioo-

nides, kes ei ole seni saanud võimalust sellega tutvuda. Loomulikult, kes soovib oma mõtteid selle tava kohta avaldada, on oodatud minuga ühendust võtma.

Mis oleks olulisemad asjad, mida on vaja õppida?

Kaasamise vajadusest arusaamine on valitsusasutuste lõikes kindlasti väga erinev. Ka ühe asutuse sees võib sellest teema aktuaalsusest arusaamine olla erinev. Kindlasti on meil kõvasti arenguruumi ja organisatsioonikultuur peab oma arengus jõudma teatud tasemele. Üks retsept teemat inimesteni-otsustajateni viia on muidugi pidev tutvustamine, kõnelemine, küsimustele vastamine. Ja seda teen ma meeleldi.

Mis seisus praegu dokument on ja mis sellest edasi saab?

Arvestades seda, et me alustasime jaanuari lõpul ja neli kuud hiljem oli esimene meid enam-vähem rahuldav sõnastus käes, võiks öelda, et oleme päris tempokalt toimetanud.

Oleme dokumenti tutvustanud ka siseministeeriumi juures tegutsevas EKAKi komisjonis. Edasi, nagu mainitud, tulevad tutvustavad maakondlikud seminarid EMÜ vahendusel, EMSLi vahendusel suvekoolis, kindlasti tahame sellest rääkida Riigiametnike foorumil ja veel mitmetes ühingutes, kust juba kutseid on tulnud.

Vormiliselt on dokument veel määratlemata – millise õigusliku staatuse valitsus dokumendile annab. Aga see on kaasamise hea tava tuleviku suhtes üks määrav ja aktuaalne küsimus ning tuleb lahendada veel selle sügise jooksul.

Põhimõte on selles, et tegemist saab tõenäoliselt olema dokumendiga, mille järgimine on soovitatav, kuid mitte kohustuslik. Me ei saa ju ka kedagi sundida hästi käituma ehkki sooviksime.

Kuidas olla parem kaasaja?

Poliitikast räägitakse sageli kui spordist. Teadagi – “Opositsioon seljatas hääletusel võimuliidu”, “Eelarvemaraton kestis hommikutundideni” ja nii edasi. Igal juhul ei tohiks poliitika sellisel juhul olla kui tippsport, mis toimub küll rahva silme all ja nende meelelahutuseks, kuid ilma nende osalusest. Et see pahatihti siiski nii on, pole kellelegi üllatus.

Urmo Kübar, EMSLi liikmeprogrammi juht
urmo@ngo.ee

Kaasamine ja osalemine ei ole mõistagi ainult seadusloomega ning poliitikutemetnike ja kodanikeühenduste suhetega seotud mõisted, ehkki enamasti kipume neist rääkima just selles kontekstis. Küsimused nagu: kuidas mingi otsus sündis, kelle arvamust see tegelikult peegeldab ja teised sellised, on samavõrd olulised ka ühenduste töös. Seepärast on Riigikantselei ja ühenduse koostöös sündivad “Hea kaasamise tavad” kasulikud ka meie tegemistes oma organisatsioonide sees.

EMSL tahab selles valdkonnas olla ühendustele abiliseks ja eeskujuks. Nii seadsin sellest kevadest EMSLi liikmeprogrammi juhtima asudes just kaasamise süsteemi täpsustamise oma prioriteediks.

Mitte et olukord ses osas praegu kuidagi märkimisväärselt halb oleks. Küsimustest, kus EMSLi seisukohti on vaja, on alati liikmete meililisti kaudu teada antud ning korraldatud arutelusid. Kõigil on olnud võimalus sõna sekka öelda ning asjalikud ettepanekud on ikka leidnud arvestamist. Konkreetseid juhiseid arvamuste küsimiseks annab meie konsultandi Rait Talviku koostatud EMSLi liikmete kaasamismudel. Ka liikmete rahuolu EMSLliga on vestluste põhjal kõrge.

Probleemiks oskamatus, mitte soovimatus

Ometi on kaasamine praktikas alati problemaatilisem kui üldiselt kõigi poolt jagatava ideena paberil. Vähegi suurema inimhulga ja konkreetsema probleemi puhul on eriarvamused loomulikud. Tekib küsimus, kuidas nendega toime tulla ja leida erinevaid huvisid rahuldav edasiviiv lahendus? Kuidas olla kindel, et kõik osapooled on saanud info kätte, sellesse süveneda jõudnud, aru saanud ning oma kompetentsed arvamused esitanud?

Pigem oskamatus nende ja teiste selliste praktiliste küsimustega toime tulla, mitte soovimatus asjaga tegeleda, on mu hinnangul peamine põhjus, miks kaasamine ei toimi veel sama selgelt ja loomulikult nagu ideaalmudelis.

Esimene suur valikuküsimus, mis EMSLis kaasamise süsteemi korrastamisele mõeldes tekib, on see, kas kaasamisel tuleks suhtuda kõikidesse liikmetesse samade ootustega või pigem läheneda liikmetele individuaalselt, arvestades nende soove ja võimalusi. Ise kaldun eelistama viimast, ent kindlasti tahaksin siin kuulda ka liikmete arvamusi. EMSLil on praegu 80 liiget, nende hulgas nii oma ala tõeliseid “lipulaevu” Eestis kui ka väikseid ja tublisid ühendusi.

Erinevad on ka liikmete ootused: kelle jaoks on EMSL eelkõige tähtis kui igapäevategevuses vajaliku info edastaja, nõustaja, teabepäevade ja koolituste korraldaja; kes kuulub siia poolehoiust EMSLi senisele tegevusele; kes soovib EMSLi kaudu tugevama häälega teatud küsimuste lahendamises kaasa rääkida; kes mõnel neljandal-viienal põhjusel.

Et nii liige kui EMSL teaksid, mida teiselt ses vallas oodata ja mida teine temalt ootab, tuleks selles kokku leppida. Kuidas seda teha? Eks ikka küsides ja suheldes. Kavatsen lähiajal ideena sõnastada EMSLi liikmeteenuste paketiid ning siis järgmiste kuude jooksul nendega liikmeid külastada. Selle tulemusena peaks süsteem muutuma mõlemale poolele selgemaks ja soovidele enam vastavaks, samuti paraneks tagasiside kvaliteet.

See aitaks lahendada ka liikmemaksu probleemi, mis praegu paljude väiksemate ühenduste jaoks sageli üle jõu käiv, seda enam, kui nad tegelikult kõiki teenuseid, mida EMSL pakub, ei tarbigi.

Samuti saab nõnda laiendada EMSLi liikmeskonda. Kuid muidugi ei tohi see tähendada kelleltki kaasarääkimisõiguse äravõtmist – võimalus alati oma arvamusi esitada jääb muidugi kõikidele liikmetele.

Head tavad dokumendihalduses

Janne Kerdo,
janne.kerdo@mail.ee

Mittetulundusühingutel ja sihtasutustel on olemas oma kultuur, väärtuste, normide, hoiakute ja põhimõtete kogum, mis kujundab organisatsiooni igapäevast tegevust, ka asjaajamist. Asjaajamiskultuur on üheks osaks kogu organisatsiooni kultuurist.

Organisatsiooni igapäevatöö tulemusena tekib hulgaliselt dokumente, mis sisaldavad informatsiooni ja mida tuleb töödelda ning hallata, osa sellest oluline, osa mitte. On, mida hävitada ja on, mida säilitada. Halvasti korraldatud asjaajamine jätab lohaka mulje kogu organisatsioonist ja paratamatult sõltub sellest ka organisatsiooni üldmulje.

Asjaajamise korraldust reglementeerivad riiklikud normdokumendid – seadused, määrused ning standardid, mis on aluseks sisemiste normdokumentide loomisega. Samas tuleb arvestada ka oma tegevusvaldkonda reguleerivate õigusaktidega.

Ühenduste tegevust reguleerivad vastavalt mittetulundusühingute ja sihtasutuste seadus. Nimetatud õigusaktides on toodud vastutused arhiivitöö korraldamisel: kes vastutab dokumentide säilimise eest etteantud tähtaja jooksul ka pärast ühenduse likvideerimist, antakse need arhiivi või määrab hoidja kohus.

Samas peab teadma, et hoiule ei saa anda korrastamata dokumente ning kuna ühendused on vastutavad loodud või saadud dokumentide hoidmise ja säilitamise eest, tuleb teada, kuidas seda teha.

Ehk siis kokkuvõtvalt ja lähtudes eeltoodust tuleb mittetulundusühendustel kehtestada asjaajamist (dokumendihaldust) reglementeerivad sisemised normdokumendid – asjaajamiskord ja dokumentide loetelu. Hea asjaajamistava eeldab, et asjaajamiskorraldus reglementeeritud ja nõuetest kinnipidamise eest on määratletud vastutus.

Mida teeme katusorganisatsioonidega tänavu?

Kristina Mänd, EMSL

kristina@ngo.ee

2003-2004 viis EMSL läbi BAPPI toel projekti, mille raames kaardistati Eesti katusorganisatsioonid ning määratleti nende olemus ja roll. Eesmärgiks oli ühendada ja kujundada Eesti suuremate katusorganisatsioonide tegevust.

Selle käigus kaardistati üle 400 organisatsiooni, koostati katusorganisatsioonide andmebaas ning samuti on senine töö kujundanud arusaama katusorganisatsioonide olemusest, rollist ja kohustusest.

Ootused katusorganisatsioonidele on väga kõrged ning nende peamiseks kohustuseks peetakse kõige muu kõrval informatsiooni levitamist, kõige väiksemaks rolliks peetakse liikmete rahalist toetamist.

Lähtudes maailmapraktikast klassifitseeris EMSL katusorganisatsioonid

neljaks: üleriigilised, eestkoste, kutse- ja tugiorganisatsioonid.

Projekti tutvustati mitmetel rahvusvahelisel üritusel ning EMSLil oli määrav roll Civicuse katusorganisatsioonide töögrupis. See teema tuleb käsitlemisele ka 2006. aastal Šotimaal toimuval Civicuse kuuendal maailma assambleel.

Lõppenud projekt ja EKAKi arengud andsid EMSLile kolm vajalikku suunda, millega suhtes aktiivselt edasi tegeleda.

Esiteks nende liikmesorganisatsioonide kaasamine. See vajadus sai selgeks juba projekti algaasis ja on praegu lahendamisel liikmete kaasamisprojekti kaudu.

Teiseks katusorganisatsioonide rahastamismudelid ja ettepanekud riigieelarveliseks lahendamiseks ja kolmandaks oma-

vaheline suhtlemine, ühiste seisukohtade kujundamine ning suhted avaliku sektoriga.

2005. aasta teisel poolel korraldame riigieelarvelise toetusega, UNESCO säästva arengu projekti raames kolm seminari.

Vastavalt projekti tulemustele oleksid teemad sellised – säästev juhtimine, et keskkondlikult mõelda; nõukogu/juhatuse töö arendamine, et head valitsemist tõsta; liikmete kaasamine ja poliitika osalemine/seaduste kommenteerimine, et eestkoste tööd ja legitiimsust parandada.

EMSL on esitanud taotluse ka Euroopa Liidule ning positiivse vastuse korral saame tööd katusorganisatsioonidega suuremahuliselt jätkata.

Uurimus ühenduste rollidest ja jätkusuutlikkusest

Ülle Lepp, SA ENIF nõukogu liige

yllelepp@tpu.ee

Aastail 2003-2004 oli mul erakordselt meeldiv võimalus olla Open Society Institute ja Local Government Initiative poliitikauuringute stipendiaat teemal “Kuidas võiks toimuda mittetulundusorganisatsioonide rahastamine olukorras, kus välisdoonorid on lahkunud”.

Meie meeskond koosnes seitsme Ida-Euroopa riigi kolmanda sektori uurijatest ja praktikutest, kes koostasid kümnekuulise programmi vältel poliitikaanalüüsid oma riigi ühendustest.

Minu uurimistöo teemaks oli “Eesti ühenduste rollid ja finantsuutlikkus kultuuriühenduste näitel”. Töö käsitleb nende poolt täidetavaid rolle ja analüüsib kultuuriühenduste jätkusuutlikkust võetud rolle täita.

Töö annab ülevaate sellest, kuidas toetab kultuuriühendusi avalik võim kultuuriministeriumi ja omavalitsuste näol. Samuti analüüsitakse toetusi fondidest ja äri sektori poolt ning analüüsitakse ühenduste endi suutlikkust ressursse leida.

Viimastel aastatel on kultuuriühenduste arvukus ja nende professionaalsus kasvanud, kuid finantsuutlikkus ei ole märkimisväärselt suurenenud ja enamik ühendusi tunneb puudust stabiilsest tegevustoetusest.

Lisaks traditsioonilistele rollidele on kultuuriühendused asunud täitma uusi rolle. Muutunud rollid ei ole veel leidnud teadvustamist ja tunnustamist üleriigilisel ega omavalitsuste tasandil ja ei taga nende täitmiseks jätkusuutlikkust.

Viimase juures saab eristada kaht olulist komponenti: rahalist ja mitterahalist. Esimese seisukohalt on olulisim kohalikul tasandil tegutsevate ühenduste stabiilne rahastamine kohaliku võimu poolt nii tegevustoetuste kui projektitoetustena.

Üleriigiliste, konkreetsete kultuurivaldkondade esindusorganisatsioonide puhul on määrava tähtsusega nende tegevuse kui protsessi stabiilne rahastamine riigieelarvelist. Mitterahalise jätkusuutlikkuse puhul on kesksel kohal püsivate koostööpartnerite leidmine nii avalikust

kui äri sektori, organisatsioonide juhtimise- ja majandusalased oskused.

Olulise tähtsusega on ka kohalike omavalitsuste kaudne mitterahaline toetus, näiteks ruumide tasuta või soodustingimustel kasutusse andmine.

Uurimistöös pakutakse välja poliitika-soovitused jätkusuutlikkuse suurendamiseks. Vajalikud on ka põhimõttelised muudatused ühenduste avaliku võimu eelarvest rahastamise strateegias. Soovitustest on olulisim muuta omavalitsuse ja riigi tasandil ühenduste toetamise viise, suurendades oluliselt tegevustoetuste osakaalu.

Samuti minna üle ühendustega avalike teenuste osutamiseks ja tegevustoetuse kasutamiseks üle vähemalt kolmeaastastele lepingutele ning muuta hasartmängumaksust laekuvatest rahast ühenduste tegevust toetav kodanikuühiskonna sihtkapital.

Muudatuste elluviimine saab toimuda ainult avaliku võimu ja ühenduste esinduskogude koostöös.

Uurimistöoga saab tutvuda aadressil www.emy.ee/uuringud.

Kogukonnafondid koguvad erasektori raha kohalike mureküsimuste lahendamiseks

Olgu need tormikahjustused, puudust kannatavad pered, kandleta külakapell või mõni muu kogukonnale oluline küsimus – Eestimaa kogukonnafondide kogutud vahendid võivad neile lahenduse leida.

Iti Aavik, Peipsi Koostöö Keskuse kogukonnafilantroopia projektijuht

iti@ctc.ee

Kogukonnafondide poolt firmadelt ja eraiskutelt kogutud rahadega on kohalikud aktivistid ja ühendused aidanud mitmetest piirkonna valuküsimustest üle saada.

2001. aastal loodi Balti Ameerika Partnerlusprogrammi (BAPP) toel Eestis Viljandimaa ja Järvamaa Kogukonna Fondid. Eelmise aasta sügisel sai alguse ka Peipsi Kogukonnafond. Kogutud vahenditega on korraldatud talgud, perepäevi, pühade kingiaktisioone, kultuurikonkursse ja muid heategevuslikke üritusi.

Kogukonnafondide mudel sai alguse 1914. aastal USAs ning levis sealt kiiresti Lääne-Euroopasse. Esimene Ida-Euroopa kogukonnafond loodi 1991. aastal Slovakkias. Samaaegselt Eestiga loodi BAPPi toel ja CAF Russia (Charities Aid Foundation Russia) juhendamisel esimesed kogukonnafondid Lätis ja Leeduski.

Kõigi kolme riigi kogukonnafondide algpositsioon oli areneva demokraatia kontekstis ebastabiilne. Ka arusaam kogukonnafilantroopiast ning kogukonnafondide eesmärkidest ja toimemehhanismidest oli algusaastail üsna ebaselge.

Areneb kogukond – areneb heategevus

Enamus 2001. aastal loodud kogukonnafondidest on ennast nüüdseks tõestanud ja kogukonnas usalduse võitnud. Kohalikud elanikud on aktiivselt kaasa löönud tegevustes, mis nende endi elu hõlpsamaks ja ilusamaks muudavad. Kogukonnafondid on võitnud ka oma rahaliste ressursside põhiallika – eraettevõtete tunnustuse. Toob ju stabiilsem kogukond ja klientuur tulu ettevõttele endalegi.

Eesti kogukonnafondid on koostöös kohalike omavalitsustega võrreldes teiste Balti riikidega kõige aktiivsemad. Näiteks Viljandimaa Kogukonnafond kogus 50 736 krooni algkapitali meetodil, kus iga omavalitsus pani ühe krooni elaniku kohta külaelu edendamiseks.

Kasulik on ka tihe suhtlus Balti kogukonnafondide vahel, et õppida üksteise ideedest ja kogemustest uute mõtete ellu viimiseks kogukonnas. Näiteks korraldavad Balti riigid igal aastal kordamööda Pan-Baltic seminari. Operatiivseks infovahetuseks on loodud ühine e-posti list ja koduleht www.cfond.org.

Üheskoos uuritakse iga institutsiooni seisukohast ja ootuste lähtuvalt, kuidas saaksid kogukonnafondid riigiasutuste ja omavalitsustega tõhusamat koostööd teha.

Kogukonnafondid tulevad kohalikele omavalitsustele appi

Ühisprojekti raames toimunud aruteludes Balti riikides selgus, et kogukonnafondid annavad omavalitsustele infot kohalikest valuküsimustest ja on abiks nende probleemide lahendamisel, tõstes sellega piirkonna mainet.

Eestis kogukonnafondide ja riikliku sektori arutelust ilmnas, et kogukonnafondid tuginevad kohalikele aktivistidele, kes tunnevad kõige paremini piirkonna muresid. Samas suudavad nad ka operatiivselt koguda vahendeid, et ootamatuid probleeme lahendada.

Kohalike omavalitsuste tegevus on aga pikemaajaliselt ette planeeritud ega võimalda sellist paindlikkust rahasüstides. Kogukonnafondid omakorda ootavad omavalitsustelt abi ruumide rendi ja teiste haldusküsimuste lahendamisel. Ent eelkõige ootavad kogukonnafondid kohalike omavalitsuste tunnustust. See tõstaks ka tavainimeste ja annetajate silmis kogukonnafondide väärtust ja usaldatavust.

Leedus on kogukonnafondide ja kohalike omavalitsuste suhted küllaltki jahe- dad ja paljud kogukonnafondid isegi häbenevad koostööd kohalike omavalitsustega. Samas tõdeti, et koostöö oleks

Ümarlaud "Kogukonnafondide ja avaliku sektori koostöö" 27. aprillil.

vajalik ning pakuti välja huvitavaid ideid, kuidas kohalik omavalitsus võiks annetamist soosida.

Näiteks meelitaksid annetama maksusoodustused või hinnaalandused kohalike omavalitsuste pakutavate teenuste kasutamisel. Ministeeriumitega koostööle Leedu kogukonnafondid ei looda, aktivistid kardavad hoopis kogukonnafondide toetamise ärakasutamist valimisreklaamides või ebapopulaarsete poliitikaotsuste kattevarjuna.

Läti kogukonnafondide ja kohalike omavalitsuste koostöö heaks näiteks on Talsi piirkonna areng. Pärast rasket õnnetust, kus sai kannatada ka palju lapsi, oli omavalitsus hädas halva mainega. Piirkonda seostatakse nüüd hästitoimiva kogukonnafondiga ja selle maine paranes.

Lätis on riiklikul tasandil välja töötatud 10aastane plaan kodanikeühiskonna arenguks. Selle raames arendatakse fonde ning antakse ka toetust kogukonnafondide arenguks ning kontseptsiooni tutvustamiseks.

Kogukonnafondid on veel arenev viis kohaliku arengu toetamiseks. Ent juba saavutatu innustab tööd jätkama. Eestimaa kogukonnafondide tugioorganisatsioonina toimiv Peipsi Koostöö Keskus on seadnud oma eesmärgiks veelgi parandada riikliku sektori ja kogukonnafondide suhtlust ja võita tunnustust nende tööle. Kogukonnafondide toetamine on mõistlik investeeering kohaliku arengu ja stabiilsuse tagamiseks.

Kirsiõites Moldova

Moldova on endine Nõukogude Liidu vabariik, mille arengud tänaseks on üsnagi omapärased ja huvitavad. Poliitilised ja majandussuhted Eestiga on olnud tagasihoidlikud, võimalik, et põhjuseks nii geograafiline kaugus kui ka poliitiliste arengute erisused.

Katrin Kala, EMSL
katrin@ngo.ee

Euroopa Naabruspoliitika (ENP) valguses on aga koos teiste Euroopa Liidu uute naabritega huviorbiiti tõusnud ka Moldova. Avatud Eesti Fondi ja Tartu Ülikooli Narva Kolledži ühisprojekti "Managing Local Problems in Multicultural Communities" raames külastas Moldovat 23.-30. aprillil Eesti delegatsioon, mille koosseisu kuulusid erinevate kodanikuühenduste esindajad, siseministeeriumi, Sisekaitseakadeemia ning Tartu Ülikooli Narva Kolledži eksperdid.

Transnistria Inimõiguste Keskus ja Moldova Sorose Fond korraldasid kohtumisi linnavalitsustes, vabaühendustes ja Chisinau Pedagoogilises Instituudis, kus osalejad said ülevaate kodanikuühiskonna olukorrast ning võimalikest koostöövajadustest ja võimalustest.

Moldova parlamendivalimised toimusid selle aasta märtsikuus ning võitjaks seegi kord kommunistlik partei. Vaatamata sellele on suundumuseks Euroopa Liit ja NATO. Kõrvuti teatud läänemeelsusega on riigis Venemaa-orientatsiooni aegseid jäänukeid. Vestlustes ja kohtumistel kõlasid tihti sõnad vaesus, korruptsioon, meedia sõltuvus riigist ja inimeste madal ühiskondlik aktiivsus.

Suureks probleemiks on Transnistria, kuhu ka Eesti esindus päevase külastuse tegi. Venekeelse elanikkonnaga piiriäärne Transnistria kuulutas end iseseisvaks vabariigiks ning lõi Moldovast lahku 1990. aastal enne NSVL lagunemist.

Siiani on Transnistria rahvusvaheliselt tunnustamata, peamiselt Vene vägede kohalolekule tuginev vaene riik. Kuna Eesti osalejate hulgas oli palju ühenduste esindajaid, huvitasid meid mittetulundusühenduste olukord, koostöö avaliku sektoriga ja ühenduste mõjuvõim kohalike otsuste tegemisel.

Kadri Teller-Sepp Siseministeeriumist ja Liia Hänni e-Riigi Akadeemiast vestlushoos.

Mittetulundusühendusi on Moldovas registreeritud 2700, kuid nende tegevus on keskendunud peamiselt suurematesse linnadesse. Riigis tegutseb ka viis regionaalset ühenduste tugikeskust, kes korraldavad koolitusi, annavad konsultatsioone, edastavad informatsiooni.

Küll aga märgiti, et soovida jätab ühenduste koostöö ning ka üldine suhtumine ühendustesse. Kohapealset rahastust on raske leida, seega sõltutakse suuresti projektipõhisest välisrahastusest, kuid tänu sellistele toetustele on ühenduste aktiivsus tõusnud ning kaasaraakimine ühiskondlike otsuste tegemisel kasvanud.

Eesti ja Moldova suhetes on arenguvõimalusi, seda ka ühenduste tasandil. Alustada tuleks vast erinevate organisatsioonide koostööst, et jagada kogemusi, mida Eestil kodanikuühiskonna ülesehitamisel küllaldaselt on. Erinevad koolitused, vahetusprogrammid ja tihedam kommunikatsioon oleks aluseks edaspidistele suhtlemistele.

Moldova võttis meid vastu kirsiõites, päikesepaiste ja külalislahkusega. Jääb vaid loota, et suurte arenguvõimalustega maa, milleks Moldova on, jõuab oma arengutega soovitud suunda ning tulevikus on üks Euroopa Liidu liikmesmaa.

Saame suureks

Mirjam Jänes,
mirjam@noored.ee

Kui trükkida 2005. aasta maikuus Google'i otsingusüsteemi sisse sõna paar "saa suureks", pakuvad esimesed vastused viiteid peamiselt kahele teemale.

Teemad, mis esindavad erinevaid ajastuid, kuid sugugi mitte nii erinevat sisu: 19. sajandi lõpul kuulutas Jakob Hurt: "Kui me ei saa suureks rahvaarvult, peame saama suureks vaimult!"; 21. sajandi alguses korraldab Euroopa Noored Eesti büroo Euroopa Vabatahtliku Teenistuse (EVT) kampaaniat "Saa suureks."

Euroopa Nõukogu poolt 2005. aastaks välja kuulutatud kodanikhariduse aasta egiidi all toimuv kampaania "Saa suureks" on mõeldud mittetulundusühingutele, sihtasutustele jt organisatsioonidele ja noortele. Kampaania juhib tähelepanu vabatahtliku tegevuse sisule ja väärtusele ning tutvustab Euroopa Liidu haridusprogrammi Euroopa Noored ühe alajaotuse – Euroopa Vabatahtliku Teenistuse võimalusi.

Suur hulk kohaliku elu ja keskkonna edendamiseks motiveeritud inimesi on rakendanud oma aja ja energia ühenduste hüvanguks, kuid pahatihti takerdub tegevuse edasiarendamine esialgset entusiasmi pidurdavate takistuste taha – puudu jääb nõ värskest järelkasvust, kes tegevustesse uut energiat ja ideid kaasa tooks.

EVT programm pakub ühendustele mugavat võimalust ühendada meeldiv kasulikuga, praktilised eesmärgid üllaste põhimõtetega. Võttes oma ühendusse 6-12 kuuks tegutsema mõnest teisest Euroopa riigist pärit noore vabatahtliku, pakute põnevaid uusi kogemusi nii oma liikmetele kui klientidele, rikastate organisatsiooni igapäevaelu ja saate väärt kogemuse võrra rikkamaks rahvusvahelisest koostööst.

Saates aga oma ühendusega seotud noore vabatahtlikuks teise Euroopa riigi ühenduse juurde, pakute talle ainulaadset kogemust teises kultuurikeskkonnas ja saate tema kogemuste läbi ka oma tegevusse uusi ideid. Ning seda kõike Euroopa Liidu programmi rahalisel toetusel.

Ning kui tulla tagasi Jakob Hurda aegumatu mõtte juurde, on ilmne, et vaimult suureks saamise juures mängib olulist rolli iseenda arendamise kõrval just võimalust teha seda teistega koos.

<http://www.noored.ee/saasuureks>

Uued käsiraamatud EMSLilt

EMSL andis juuni alguses välja kaks uut trükist. Kristina Mänd pani kokku ühendustele mõeldud käsiraamatu "Kuidas korraldada rahaasju: Väike käsiraamat ühendustele", mis räägib *fundraising*'u võimalustest, fondidega suhtlemisest, avaliku ja erasektori toetusvõimalustest ning eraisikute annetustest. Samuti sellest, kuidas kõiki sissetulekuid hallata ehk oma finantse ja aruandlust planeerida ning järelvalvet korraldada.

Teine uus käsiraamat "Suhtekorraldus vabatahelistes: Käsiraamat kommunikatsioonist ja meediasuhetest" annab mitmekülgseid näpunäiteid ühenduste kommunikatsiooni korraldamiseks, sisesuhtluseks ja lobitööks. Raamatu koostaja Alari Rammo selgitab lahti suhtekorralduse põhialused, ajakirjanduse tööpõhimõtteid, kriisidega toimetulekut ning suhtekorralduse eetilise poole.

EMSLi suvekool ja aastakonverents

Reserveerige varakult aeg kaheks kodanikuühiskonna traditsiooniliseks suurürituseks.

EMSLi suvekool toimub tänavu 9.-10. septembril Viinistus meedia ja maine teemal. IV kodanikuühenduste konverents leiab aset 24.-25. novembril Viru Konverentsikeskuses ja teemaks on eestkoste ning poliitika kujundamine.

EMSLi uusi liikmeid

Selle aasta jooksul on EMSLiga liitunud viis organisatsiooni, lahkunud üks ning välja arvatud neli. Kõige värskemad liitujad on juunis liikmeks saanud Heateo Sihtasutus ning Eesti Noorte Naiste ja Noorte Meeste Kristlike Ühingute Liit. Aprillis rahuldus EMSLi nõukogu sihtasutuse Pro Narva, ning märtsis Eesti Harrastusteatri Liidu ja MTÜ Viru Noorsootöö Areng liikmeksastumise avaldused.

Nõukogu arvas märtsis tasumata liikmemaksu pärast EMSList välja Eesti Pagulasabi, Eesti People to People, Eesti Sportlaste Ühenduse ja Päästarmee Eestis. EMSList lahkus Tartu Ülikooli Sihtasutus. Kokku on EMSLil praegu 80 liiget, neist 59 mittetulundusühingud ja 21 sihtasutus.

Riigi eelarvestrateegiast

Riigi eelarvestrateegia 2007-2013 kohta on alates mai lõpust võimalik saada rohkem infot Rahandusministeeriumi uuenenud kodulehelt

<http://www.fin.ee/?id=12647>. Info Riigi eelarvestrateegia 2007-2013 ning teiste riigieelarve ja EL eelarvega seotud teemade kohta täieneb vastavalt vajadusele.

Eesti kodanikuühiskond

maailmas eeskujuks

Kanadas 29.05-1.06 toimunud rahvusvahelisel demokraatia arendamise konverentsil tutvustas EMSLi juhtaja Kristina Mänd EKAKi kui maailmas ühte paremini toimivat ühenduste ja avaliku võimu koostöömudelit, Eesti kodanikuühiskonna eetikakoodeksi ning katusorganisatsioonide koostööd ja omavahelist suhtlust. Mänd esines konverentsil ettekandega sellest, kuidas muutub vabatahelistes vastutus oma mõju kasvamisega.

RAKi seirekomisjonist

30.-31. maini osales EMSLi liikme-programmi juht Urmo Kübar EMSLi esindajana Riikliku Arengukava (RAK) seirekomisjoni istungil. RAK on dokument Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks, mis kirjeldab toetust vajavaid prioriteetseid valdkondi. Aastatel 2004-06 ulatub nii jagatavate toetuste maht 7,7 miljardi kroonini, millest Euroopa Liidu osalus 5,8 miljardit krooni. RAKi seirekomisjon jälgib struktuuritoetuste kasutamist ning arengukava rakendamist.

Komisjoni kolmandal istungil kinnitati RAKi 2004. aasta seirearuanne, tehti muudatusi RAKi programmitäiendisse ning kuulati ülevaateid struktuurifondide rakendamise hetkeseisust ja 2007.-13. aasta programmiperioodi arengukava koostamisest. Küsimused ja ettepanekud RAKi kohta on oodatud e-posti aadressil urmo@ngo.ee.

EMSLi liikmete uudised

- Tartumaa Põllumeeste Liit aitas Pärnumaa Tahkuranna valla põllumehi, kogudes annetustena Tartumaalt vilja- ja kartuliseemet 17,5 tonni ja lähetas selle abi Tahkuranda.
- Betti Alveri Fond Jõgevamaal on alustanud ettevalmistusi Jõgeval ja kogu riigis Alo Mattiiseni 45. ja Betti Alveri 100. sünniaastapäeva tähistamiseks.
- Kavas on hulk kohtumisi kirjanike ja muusikutega, väljasõidud Betti Alveri jälgedel, talgud ning kirjandusvõistlus.
- Avatud Eesti Fond jagab oma teadmisi nüüd rohkem ka naabritele. Juunis oli Eestis õppevisiidil grupp Gruusiast, et tutvuda Euroopa Liidu ja EKAKiga ning teine Valgevenest, kes harivad end siin vaba ajakirjanduse teemal.
- Avatud Eesti Fondi toel on käimas projekt ettevõtte sotsiaalse vastutuse tutvustamiseks ja vastavasisulise foorumi käivitamiseks jne. Täna on tõlgitud Euroopa Liidu vastav roheline raamat ja alustatud foorumi käivitamisega, kuhu kuuluksid ettevõtjad ning ka teiste osapoolte esindajad. Pikemalt projektist järgmistes infolehtedes.

EMSLi üldkoosolek kinnitas 23. aprillil 2005 uue missiooni ja visiooni ning strateegilised suunad aastani 2008.

EMSLi nõukogu liige Mall Hellam selgitamas EMSLi järgmise kolme aasta strateegilisi suundi.

EMSLi liikmeprogrammi juht Urmo Kübar tutvustab senitehtut ning plaane edasiseks.

EMSLi strateegilised suunad 2005 – 2008:

Ühiskonna tasandil:

- Osaleda EKAKI tegevuskava elluviimisel
- Arendada Eesti vabaühendusi
- Hoida kõrgel kolmanda sektori mainet.

Organisatsiooni tasandil:

- Olla erinevaid ühendusi kaasav laiapõhjaline liikmesorganisatsioon
- Seista oma liikmete ühiste huvide eest koostöös avaliku ja erasektoriga
- Käivitada stabiilsed meediaväljundid EMSLi ja kolmanda sektori tegevuste kajastamiseks
- Hoida organisatsioonina majanduslikku ja poliitilist sõltumatust, tunnustades ühiskonnaliikmete mitmekesisust ning eriarvamusi
- Olla partneritele ja kolmanda sektori liikmetele kvaliteetseks ja tunnustatud eeskujuks oma töös, teenustes ja juhtimises kui sõbralik, hooliv ja ühendusi siduv organisatsioon.

Nendest suundadest lähtuvalt koostatakse EMSLi iga-aastased tegevuskavad ja hinnatakse EMSLi tegevuse tulemusi ja mõju.

Õpetajate maja võluvas saalis toimunud üldkoosolekul oli kohal või esindatud 52 EMSLi liiget. Aitäh!

Vastutav väljaandja: Alari Rammo | alari@ngo.ee
Toimetaja: Urmo Kübar | urmo@ngo.ee
Kujundaja: Külli Reinup | kyllir@hotmail.ee

Adressaat:

Eesti Mittetulundusühingute ja
Sihtasutuste Liit
Uus 5, 10111 Tallinn
Tel 631 1430
Faks 631 1432
E-post: info@ngo.ee

